

Associate Professor, JUDr. Veronika Marková PhD.¹
Academy of the Police Force in Bratislava, Sklabinská 1, 835 17 Bratislava
Department of Criminal Law
veronika.markova@minv.sk; veronika.markova@akademiapz.sk
ORCID/RESEARCHEDID: 0000-0003-4433-4371

Zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní v právnom poriadku Slovenskej republiky a čiastočné porovnanie s právnou úpravou v Českej republike²

Revocation of the Final Decisions in the Preliminary Hearing in the Legal Order of the Slovak Republic and a Partial Comparison with the Legal Order in the Czech Republic

Abstrakt

Text príspevku sa venuje charakteristike právnej úpravy mimoriadneho opravného prostriedku v zmysle § 363 TP – Zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní, pričom cieľom je poukázať na jeho vývoj v právnych podmienkach SR, ako aj na jeho zákonnú právnú úpravu, či základné štatistické ukazovatele. Vzhľadom k tomu, že ide o osobitnú právnú úpravu v právnom poriadku SR, v príspevku sa snažíme zároveň poukázať na obdobné inštitúty uplatňované aj v podmienkach Českej republiky.

Kľúčové slová: trestné právo, mimoriadne opravné prostriedky, sťažnosť pre porušenie zákona, zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní, právo na obhajobu.

Klíčovú slova: právnická osoba, trestný čin, prešľapek, pričítateľnosť, zavinění.

Abstrakt

The text of the contribution is devoted to the characteristics of the legal regulation of the extraordinary remedy in accordance with § 363 TP - *Revocation of the Final Decisions in the Preliminary Hearing*, while the aim is to point out its development in the legal conditions of the Slovak Republic, as well as its legal regulation, or basic statistical indicators. Due to the fact that it is a special legal arrangement in the legal order of the Slovak Republic, in the contribution we also try to point out similar institutes applied in the conditions of the Czech Republic.

Keywords: Criminal Law, Extraordinary Remedies, Complaint for Violation of the Law, Annulment of Final Decisions in Preliminary Proceedings, Right to Defence.

¹ Autorka je spoluriešiteľom grantu APVV č. APVV-17-0217.

² Tento príspevok vznikol s podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja č. APVV-17-0217 - "Služobné zákroky príslušníkov Policajného zboru a aplikácia zásady primeranosti z trestnoprávneho a administratívno-právneho hľadiska."

Úvod

Inštitút zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní (v podmienkach SR známy tiež ako § 363) prechádza v poslednom období pomerne výraznými diskusiami, o ktorých sa nerozpráva len v rámci právneho poriadku Slovenskej republiky, ale aj v súvislostiach s ohrozením fungovania právneho štátu na Slovensku z pohľadu Benátskej komisie, či Európskej komisie. Uvedené ustanovenie Trestného poriadku bolo prijaté v rámci rekodifikácie Trestných kódexov v roku 2005, pričom jeho znenie v súčasnosti je rozdielne v porovnaní so znením z roku 2005.

Ide o inštitút, ktorý bol zavedený v roku 2005 v rámci rekodifikácie a jeho účelom bolo nahradiť sťažnosť pre porušenie zákona v zmysle Sedemnásťtej hlavy, tretej časti (§ 266 - § 276) zákona č. 141/1961 Zb. zákon o trestnom konaní súdnom v znení neskorších predpisov (ďalej len Tr. Poriadok). Aj napriek tomu, že ide o nový inštitút, jeho základný účel vychádza z predchádzajúceho znenia sťažnosti pre porušenie zákona, čiže ide o preskúmanie právoplatného rozhodnutia. V rámci rozhodovacej činnosti orgánov činných v trestnom konaní a súdov je možné viacerými inštitútmi trestného práva procesného v zmysle ustanovení zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len TP) preskúmať tieto rozhodnutia v zmysle inštitútov opravného konania.

Opravné konanie smeruje k náprave chýb (procesných, či právnych), ktorých sa mohol dopustiť rozhodujúci orgán, prípadne k náprave rozhodnutia v zmysle nových skutkových okolností, ktoré nastali po vydaní pôvodného rozhodnutia. Vždy je účelom preskúmať rozhodnutie, ako aj postup, ktorý predchádzal rozhodovaniu. Aby sa zabezpečila dôsledná objektivita, ako aj nestrannosť rozhodovania, je nevyhnutné, aby o opravnom prostriedku rozhodoval iný orgán, ako ten ktorý rozhodoval vo veci pôvodne. Vo všeobecnosti je možné konštatovať, že rozhodnutia v trestnom konaní podliehajú klasickému postupu preskúmania, čiže každá osoba, ktorej sa príslušné rozhodnutie týka, má právo na jeho preskúmanie nadriadeným orgánom za využitia riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov. Revízia rozhodnutí má zabezpečiť preskúmanie, prípadne opakované preskúmanie rozhodnutia príslušnými orgánmi, tak aby o trestnom konaní, či o rozhodnutí nevznikli pochybnosti, pričom sa vždy posudzuje skutkový ako aj právny stav veci, v zmysle konania prvostupňového rozhodovacieho orgánu.¹

Pri opravných prostriedkoch platia zákonné pravidlá ich využitia, pričom za základné pravidlo sa považuje to, že ide o dispozitívny úkon trestného konania, čiže sa spravidla začína len na návrh oprávnenej osoby. V niektorých osobitných prípadoch však môžu príslušné orgány konať *ex offio*, čiže využívať svoj zákonné oprávnenia a dať podnet na preskúmanie určitého rozhodnutia. Tieto možnosti zákon priznáva generálnemu prokurátorovi, prípadne aj ministrovi spravodlivosti pri dovolaní.

Právo podať opravný prostriedok je základné právo osoby, proti ktorej sa vedie trestné konania a predstavuje súčasť jeho práva na obhajobu. Obvinený má teda právo podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu, ktoré ešte nenadobudlo právoplatnosť, v takom prípade ide o právo podať riadny opravný prostriedok. V prípade, že rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť obvinený má možnosť v rámci

¹ ŠIMOVČEK, Ivan; JALČ, Adrián a Eva SZABOVÁ. *Revízia rozhodnutí v trestnom konaní*. Praha: Leges, 2015, s. 23-24.

uplatnenia svojho práva na obhajobu podať aj mimoriadny opravný prostriedok, ktorý umožní preskúmanie rozhodnutia ďalším, iným orgánom.

Mimoriadny opravný prostriedok neznamená, že sa jedná o „výnimočné“ opravné konanie, ako to argumentovali mimovládne organizácie vo svojej správe,¹ ktoré je možné použiť len výnimočne, ale zákon pri tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uvádza obligatórnu povinnosť zrušiť právoplatné rozhodnutie, ak bol porušený zákon a následne prijať konkrétne opatrenia.

Základná všeobecná charakteristika § 363 a niekoľko historických súvislostí

Aj napriek tomu, že zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní je novým inštitútom, ktorý bol zavedený až po rekodifikácii trestných kódexov v roku 2005, nejde o postup v konaní, ktorý by v našej právnej úprave (v určitom režime) neexistoval. Na našom území sa v roku 1896 vytvoril prvý právny základ trestného práva procesného prostredníctvom zákonného článku XXXIII/1896 - Trestný súdny poriadok.² Súčasťou tohto zákonného článku bola právna úprava trestného konania, ktorá v rámci opravného konania už v tomto období rozlišovala riadne, ako aj mimoriadne opravné prostriedky.³

Po prijatí zákona č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) sa zachovala obdobná právna úprava, pričom medzi opravné prostriedky, ktoré bolo možné podať až po právoplatnosti rozhodnutia, sa zaviedla sťažnosť pre porušenie zákona a obnova konania, ktoré však nepatrili do rozhodovacej právomoci generálneho prokurátora, ale rozhodovanie bolo zverené len súdom. Generálny prokurátor v tomto období predstavoval najvyššieho strážcu (socialistickej⁴) zákonnosti, ako aj orgán, ktorá má zabezpečovať jednotné používanie zákonov v celej republike, ako aj práva a záujmy štátu, ako aj občanov vo vzťahu k ich základným právam. Jeho pôsobnosť sa následne rozšírila aj na zisťovanie trestných činov a spravodlivé potrestanie páchatel'ov, pričom jednou z jeho úloh bola aj dohliadanie na to, aby orgány národnej bezpečnosti (polícia) postupovali podľa zákona.⁵ Zároveň sa stal súčasťou prokuratúry a už nepôsobil na Najvyššom súde ako dovtedy.

Týmito ustanoveniami sa teda generálny prokurátor svojou pôsobnosťou priblížil k jeho súčasnému vymedzeniu, ako orgánu, ktorý aj v zmysle Ústavy SR⁶ chráni práva a oprávnené záujmy fyzických a právnických osôb ako aj štátu. Mimoriadny opravný prostriedok – sťažnosť pre porušenie zákona bol upravený v šiestej hlave (Zmena právoplatného rozhodnutia) a v rámci tohto postupu mohol „generálny prokurátor na

¹ Kristína BABIAKOVÁ, Zuzana ZUMMEROVÁ: Analýza k ustanoveniu § 363 a nasl. Trestného poriadku. [online]. [cit. 17. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://zastavmekorupciu.sk/wp-content/uploads/2021/09/zastavmekorupciu.sk-co-hovoria-odbornici-363-analyza-k-ustanoveniu--363-a-nasl.-trestneho-poriadku.pdf>

² MARKOVÁ, Veronika. Zmeny v koncepcii trestných kódexov od roku 1918 až po súčasnosť. In: *Notitia Iudiciales Academie Collegii Aedilium in Bratislava*. 2018, roč. IV, č. 2, s. 28–30.

³ ČENTÉŠ, Jozef; POVAŽAN, Michal a Ján ŠANTA. *Dejiny prokuratúry na Slovensku*. Bratislava: ATTICUM, 2014, s. 35.

⁴ V zmysle vtedajšej ideológie samozrejme doplnené aj socialistickú zákonnosť a socialistickú výstavbu, socialistické vlastníctvo, ako aj záujmy pracujúceho ľudu proti nepriateľom a iným rušiteľom jeho budovateľského úsilia.

⁵ § 2 zákona č. 65/1952 Zb.

⁶ Čl. 149 Ústavy SR.

Najvyššom súde podať sťažnosť pre porušenie zákona proti právoplatnému rozhodnutiu prokurátora alebo súdu, ktorým bol porušený zákon.¹ Uvedený opravný prostriedok bol teda určený na preskúmanie právoplatného rozhodnutia nielen súdu, ale aj prokurátora, ktorý rozhodoval v predsúdnom konaní, no oprávneným orgánom na rozhodnutie bol Najvyšší súd.

Už v roku 1956 však prichádza nový Trestný poriadok – zákon č. 64/1956 Zb., ktorý sa dôslednejšie snažil klásť dôraz na objektivnosť trestného konania a upevnenie, či prehĺbenie práva obvineného na obhajobu,² ktorého súčasťou je teda aj podávanie opravných prostriedkov (riadnych, ako aj mimoriadnych). V rámci mimoriadnych opravných prostriedkov zákon zostal pri obdobnej právnej úprave, pričom sa právomoc generálneho prokurátora rozšírila aj o možnosť podať tento opravný prostriedok aj proti rozhodnutiu prokurátora. Išlo teda o kombináciu súčasného dovolania a zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní, čo sa týka dôvodov podania tejto sťažnosti. Nové ustanovenie v porovnaní s prechádzajúcim znením sa však odlišovalo predovšetkým v tom, že sa upravila aj chýbajúca medzera, ktorá vyplynula z aplikačnej praxe a to, že sa týmto postupom mohlo napadnúť aj konanie, ktoré predchádzalo samotnému rozhodnutiu a na základe ktorého bolo rozhodnutie vydané.

Spomínaný zákon však platil len pár rokov a už v roku 1961 prichádza k ďalším zmenám trestných kódexov zákonmi č. 140 a č. 141, ktoré na našom území platili až do rekodifikácie v roku 2005. V rámci opravných prostriedkov sa zachovalo rozdelenie na riadne opravné prostriedky a na mimoriadne, ktoré bolo možné podať proti právoplatným rozhodnutiam. Medzi mimoriadne sa zaradili sťažnosť pre porušenie zákona a obnova konania, čiže rovnaký model ako v predchádzajúcom znení. Rovnako aj znenie ustanovenia, ako aj dôvody podania sťažnosti zostali nezmenené, čiže sťažnosť pre porušenie zákona bolo možné podať proti rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon, ako i proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktoré bolo urobené na podklade vadného postupu konania.

Novelou z roku 1965 sa vzhľadom k zmenenej koncepcii prípravného konania, rozšírila možnosť podania sťažnosti pre porušenie zákona aj na vyšetrovateľa alebo vyhľadávací orgán (orgány Zboru Národnej bezpečnosti). Z dôvodovej správy k zákonu³ však vyplynulo, že uvedené možnosti sa vzťahujú len na uznesenia o zastavení trestného stíhania. Ďalšou novelou z roku 1969 bolo oprávnenie podať sťažnosť zmenené zo strany predsedu Najvyššieho súdu na ministra spravodlivosti, čo pravdepodobne súviselo s novou organizáciou federálneho súdnictva, čo sa však môžeme len domnievať, nakoľko zo zverejnenej dôvodovej správy⁴ tieto skutočnosti nevyplynuli a táto zmena nie je vôbec odôvodnená. V roku 1994 sa novelou obmedzila možnosť podať sťažnosť pre porušenie zákona v neprospech obvineného v zmysle zásady zákazu *reformatio in peius*.

¹ § 219 zákona č. 87/1950 Zb.

² Dôvodová správa k zákonu č. 64/1956 [cit. 17. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=72481>

³ Dôvodová správa k návrhu zákona č. 56/1965 Zb. [cit. 17. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=55754>

⁴ Dôvodová správa k návrhu zákona č. 148/1965 Zb. [cit. 17. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=72804>

Ďalšia zmena ustanovenia nastala v roku 2003, ktorá okrem možnosti podať sťažnosť pre porušenie zákona zo strany generálneho prokurátora, umožnila takúto sťažnosť podať aj na podnet, pričom v prípravnom konaní už bol vypustený policajný orgán, ktorý už meritórne rozhodnutia nevydával. Výrazná zmena, ktorá inštitút zasiahla bolo vypustenie fakultatívnosti podania sťažnosti zo strany generálneho prokurátora a ministra spravodlivosti o tom, či podá alebo nepodá túto sťažnosť, pričom pre tieto účely sa vyslovene do zákona uviedla aj definícia porušenia zákona alebo chybného postupu, ktorými sa rozumelo také podstatné pochybenie, ktoré mohlo ovplyvniť rozhodnutie vo veci.

Uvedenými historickými súvislosťami sme sa snažili poukázať na právnu úpravu, ktorá v našom právnom poriadku existovala pred súčasným znením, pričom je zrejmé, že sa nejedná o novú právnu úpravu, ale že existencia mimoriadnych opravných prostriedkov tu existovala už dávno predtým. Koncept zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní bol síce vytvorený rekodifikáciou v roku 2005, ale myšlienka, či zámer tohto opravného prostriedku vychádzal z koncepcie samotného trestného konania, či uplatňovania práv subjektov trestného konania. Základný rozdiel pri tomto inštitúte však z pohľadu súčasnej právnej úpravy môžeme pozorovať len pri subjekte, ktorý je oprávnený rozhodovať o tomto opravnom prostriedku a to bol vždy len Najvyšší súd.

Rekodifikácia trestného práva v roku 2005 nám priniesla v trestných kódexoch viaceré zmeny, pričom jedna zo zmien súvisela práve aj s mimoriadnymi opravnými prostriedkami. Obnova konania ako mimoriadny opravný prostriedok zostala zachovaná, ale sťažnosť pre porušenie zákona sa „rozdělila“ na dva samostatné inštitúty – zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní – § 363 a dovolanie. Zámer tejto zmeny rekodifikačná komisia odôvodnila v dôvodovej správe, že vo veciach, ktorých súd ešte nekonal alebo o ktorých sa rozhodlo v prípravnom konaní, mohol nezákonnosť napraviť generálny prokurátor, čím sa by rýchlejšie a operatívnejšie napravili chyby konania a zároveň by sa odbremenili súdy od vecí, ktoré by neskôr mohli byť predmetom posudzovania nezákonnosti. Tým, že práve generálny prokurátor sa stal oprávnenou osobou na rozhodovanie v týchto veciach sa zdôraznilo postavenie prokuratúry, ako najvyššieho orgánu dozoru nad zachovaním zákonnosti v postupe pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní. Typickou črtou tohto opravného prostriedku sa stalo to, že sa pri ňom striktné nedodržiava dispozitívnosť úkonu viazaného na podanie oprávnenou osobou. Zákon totiž umožňuje aj samotnému generálnemu prokurátorovi, aby konal aj bez návrhu a to v prospech, ako aj v neprospech obvineného.

Právna úprava Zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní sa v súčasnosti od pôvodného znenia čiastočne odlišuje. Základné zmeny spočívajú

§ 363

- (1) *Generálny prokurátor zruší právoplatné rozhodnutie prokurátora alebo policajta, ak takým rozhodnutím alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon. ~~Perušením zákona sa rozumie podstatné pochybenie, ktoré mohlo ovplyvniť rozhodnutie vo veci.~~*
- (2) *Ak sa týka rozhodnutie alebo konanie uvedené v odseku 1 viacerých osôb alebo skutkov, môže generálny prokurátor zrušiť len tú časť rozhodnutia alebo konania, ktorá sa týka niektorej z týchto osôb alebo skutkov.*
- (3) *Generálny prokurátor v konaní podľa odseku 1 rozhodne uznesením, proti ktorému nie je prípustný opravný prostriedok.*

predovšetkým v lehotách ku ktorým sa dostaneme nižšie. Pre účelnosť výkladu budeme pracovať s pôvodným, ako aj so súčasným znením.

V zmysle vyhláseného znenia bolo teda v zákone vyslovene definované, čo sa rozumie porušením zákona, pričom novelou č. 401/2015 Z. z. sa uvedená veta vypustila z dôvodu, že presná definícia porušenia zákona limituje generálneho prokurátora. Preto bolo potrebné, aby mal generálny prokurátor možnosť zrušiť akékoľvek rozhodnutie (procesné, medzitýme, meritórne), ale samozrejme za splnenia podmienky, ktorá vyplýva z prevej vety – bol porušený zákon samotným rozhodnutím, alebo v konaní, ktoré rozhodnutiu predchádzalo.

Ďalšie ustanovenie inštitútu Zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní stanovuje okruh oprávnených osôb, ako aj príslušné lehoty, na základe ktorých je možné zvoliť takýto postup. Uvedené ustanovenie bolo taktiež po rekonštrukcii upravované vzhľadom ku skutočnosti, že aplikačná prax poukázala na niektoré nedostatočné právne úpravy, ktoré znemožňovali dostatočné využitie tohto inštitútu príslušnými subjektami. Na porovnanie uvádzame súčasné znenie odlišené od pôvodného znenia.

§ 364

(1) Návrh na postup podľa § 363 ods. 1 môžu podať do troch mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia

a) obvinený vo svoj prospech,

b) v prospech obvinenej osoby, ktoré by mohli podať v jeho prospech odvolanie,

c) poškodený v neprospech obvinenej,

d) zúčastnená osoba.

(2) Generálny prokurátor môže rozhodnúť podľa § 363 ods. 1 aj bez návrhu podľa odseku 1, a to v prospech alebo v neprospech obvinenej, pritom nie je viazaný návrhom podaným podľa odseku 1.

~~*(3) Generálny prokurátor môže zrušiť rozhodnutie podľa § 363 ods. 1 do troch mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia. – pred novelou . 262/2011 Z. z.*~~

~~*(3) Generálny prokurátor, ak rozhoduje bez návrhu podľa odseku 1, môže zrušiť rozhodnutie podľa § 363 ods. 1 do troch mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia; ak rozhoduje na základe návrhu podľa odseku 1, môže rozhodnutie podľa § 363 ods. 1 zrušiť do šiestich mesiacov od právoplatnosti napadnutého rozhodnutia. – po novele 262/2011 Z. z.*~~

Zrušenie právoplatného rozhodnutia bolo teda viazané na lehotu troch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, pričom v rámci tejto lehoty sa podával aj návrh a malo prebehnúť aj samotné rozhodnutie. Ak sa však návrh podal tesne pred skončením lehoty, nebolo možné dostatočne zabezpečiť príslušnú nápravu porušenia zákona. V zmysle Správy o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2012¹ sa uvádza, že v ojedinelých prípadoch sa stalo, že návrh bol podaný posledný deň, prípadne posledný týždeň pre uplynutím trojmesačnej lehoty, čím sa znemožnilo kvalifikovane vec posúdiť a zároveň si vyžiadať k veci celý spisový materiál. Osobitne sa teda upravila lehota pre podanie návrhu a osobitne lehota pre samotné rozhodnutie na základe návrhu. Keď však prokurátor postupoval v zmysle § 364 ods. 2, čiže bez návrhu, lehota bola taktiež 3 mesiace. Týmto spôsobom sa teda upravil postup, ktorý

¹ Správa o činnosti prokuratúry SR za rok 2012 [cit. 23. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti/sprava-o-cinnosti-prokuratury-slovenskej-republiky-za-rok-2012-3639.html>

generálnemu prokurátorovi umožnil dôslednejšie preštudovanie spisového materiálu, na základe čoho mohol rozhodnúť bez určitého tlaku uplynutia lehoty. V zmysle ďalšej novely, ktorá ovplyvnila aj ustanovenie § 363, sa lehota, ktorá stanovovala možnosť rozhodnúť znovu zjednotila, ale zachovala sa dlhšia lehota – lehota šiestich mesiacov. Dôvody, pre ktoré táto zmena nastala, znovu vyplývali z poznatkov aplikačnej praxe a súviseli s tým, že v niektorých prípadoch návrh na zrušenie zo strany oprávnenej osoby nebol doručený a generálny prokurátor sa až v rámci svojej vlastnej dohľadovej a kontrolnej činnosti dozvedel, že došlo k nezákonnému postupu, ale lehota troch mesiacov, v rámci ktorej by mohol konať aj bez návrhu, už uplynula. Uvedeným spôsobom sa ustanovenie dostatočne precizovalo tak, aby nemohlo dochádzať k uplynutiu zákonnom stanovenej lehoty.

Ďalšou otázkou pri riešení nielen lehoty, ale aj samotného podávania tohto opravného prostriedku, je situácia v Slovenskej republike doslova alarmujúca z pohľadu ochrany práva, či ochrany práv a slobôd fyzických, či právnických osôb. Keďže prístup k aktívnym spisom v prípravnom konaní nie je možný, môžeme vychádzať iba z informácií, ktoré sú sprostredkované prostredníctvom médií, pričom je potrebné klásť veľký dôraz na zachovávanie objektívnosti a podávania informácií, aby tieto boli v súlade s právnym stavom. Základný účel zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní je uplatňovanie práva na obhajobu zo strany obvineného. Obvinený má právo, aby sa v zmysle právnej úpravy mohol brániť za využívania všetkých právnych nástrojov, o ktorých bude vždy rozhodovať iný subjekt (nadriadený prokurátor, krajský súd, najvyšší súd a pod.). Možnosť podať riadny opravný prostriedok počas prebiehajúceho prípravného konania je teda nevyhnutnou súčasťou, pričom o tomto opravnom prostriedku, hlavne v prípadoch osoby, ktorej sa trestným konaním zasahuje do jej práv, je potrebné rozhodnúť čo najskôr, aby bolo možné použitie aj mimoriadneho opravného prostriedku.

Čo ale v prípade, ak o opravnom prostriedku (napr. v prípade podanej sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia) nebolo do skončenia vyšetrovania zo strany nadriadeného subjektu rozhodnuté? Je namieste otázka, či to vôbec je možné v podmienkach právneho štátu. Predpokladáme, že o sťažnosti by malo byť rozhodnuté čo najskôr, interné predpisy prokuratúry hovoria o 30 dňoch. Kedy však začína plynúť lehota? Je to v okamihu podania sťažnosti alebo až keď je spisový materiál doručený na prokuratúru, čo v prípade vážnejších prípadov môže určitú dobu trvať. Čo v prípade, že sa o opravnom prostriedku nerozhodne do skončenia vyšetrovania? Z tohto pohľadu je pravdepodobne najneskorší termín podanie obžaloby, kedy by právomoc konať a rozhodovať prechádza na súd, no týmto postupom je zároveň obvinený ukrátený o možnosť podať tento mimoriadny opravný prostriedok, prípadne ak aj má možnosť ho podať, nie je možné o ňom rozhodnúť.

Argumentácia, s ktorou sme sa mohli stretnúť v takomto prípade je rôzneho charakteru. Napr. aj taká, že ak súd po podaní obžaloby zistí závažné procesné chyby, najmä porušenie práva na obhajobu vec vráti (obligatórne) prokurátorovi do prípravného konania. Týmto spôsobom sa následne po vrátení veci prokurátorovi do prípravného konania môže táto chyba napraviť. Tu je možné napr. poukázať na

rozhodnutie súdu Špecializovaného trestného súdu,¹ ktorý keď toto pochybenie o nerozhodnutí o § 363 zistil, v zmysle postupu preskúmania obžaloby vec vrátil do prípravného konania. Uvedené rozhodnutie však zvrátil následne Najvyšší súd a prikázal sudcovi Špecializovaného trestného súdu, aby vo veci znovu konal a rozhodol.² V takýchto prípadoch je v zmysle TP sudca viazaný právnym názorom súdu vyššieho stupňa. Argumentácia Najvyššieho súdu smerovala k tomu, že Trestný poriadok nepoukazuje na to, že je potrebné najskôr rozhodnúť o § 363 a až potom podávať obžalobu.

Táto skutočnosť je totiž uvedená len v príkaze Generálneho prokurátora č. 4/2006 o postupe prokurátorov v trestnom konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch a uvedená veta bola pridaná až novelizáciou príkazu v roku 2012. Podľa Najvyššieho súdu je právom prokurátora podať obžalobu a v zmysle zásady rýchlosti konania by rozhodovanie o § 363 mohlo vážne ohroziť efektívnosť konania a tiež aj v zmysle zákona 458/2003 Z. z. sa upravuje,³ že vo veciach, ktoré patria do právomoci Úradu špeciálnej prokuratúry (§ 55d) generálny prokurátor nie je oprávnený uložiť špeciálnemu prokurátorovi ani prokurátorovi Úradu špeciálnej prokuratúry pokyn, aby sa nezačalo trestné stíhanie, nevznieslo obvinenie, nepodal návrh na vzatie obvineného do väzby, vec postúpila na prejednanie inému orgánu, zastavilo trestné stíhanie, **nepodala obžaloba** alebo riadny alebo mimoriadny opravný prostriedok v neprospech obvineného.⁴ V zmysle tohto ustanovenia sa teda príkaz Generálneho prokurátora na Úrad špeciálnej prokuratúry nevzťahuje, čiže za podanú obžalobu nie je možný ani disciplinárny postih. Ako základný dôvod prijatia tejto zmeny, bola uvedená nezávislosť tohto subjektu v porovnaní s postavením iných zložiek prokuratúry aj vzhľadom k osobnej príslušnosti čiže možné trestné stíhanie niektorých ústavných činiteľov, čo však bolo neskôr zrušené.

V prípade podanej obžaloby po nemožnosti podať opravný prostriedok, ako jedno z práva na obhajobu by však sudca (predseda senátu/samosudca) po podaní obžaloby mal podľa § 238 prezrieť, pričom jedna skutočnosť, na ktorú by sa mal zamerať je aj to, či prípravné konanie, ktoré predchádzalo bolo vykonané spôsobom zodpovedajúcim tomuto zákonu a podľa toho rozhodnúť, či ju treba preskúmať alebo predbežne prejednať. V rámci tohto štádia trestného konania následne prichádza do úvahy možnosť vrátenia do prípravného konania z dôvodu závažných procesných chýb, najmä porušenia práva na obhajobu. Obsahom práva na obhajobu sú viaceré inštitúty trestného práva procesného, pričom medzi tieto môžeme zaradiť napr. aj právo podať opravný prostriedok, predovšetkým riadny (pred nadobudnutím právoplatnosti), ale taktiež aj mimoriadny (po nadobudnutí právoplatnosti), ak to právna úprava umožňuje.

¹ Sudca odmietol obžalobu Kováčika. Dôvodom majú byť procesné pochybenia [online]. [cit. 23. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://hnonline.sk/slovensko/12831857-sudca-odmietol-obzalobu-kovacika-dovodom-maju-byt-procesne-pochybenia>

² Prečo Najvyšší súd zvrátil Kováčikov prípad? Návrh na využitie paragrafu 363 nestačí na odmietnutie obžaloby [online]. [cit. 23. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://hnonline.sk/slovensko/20611946-precu-najvyssi-sud-zvratil-kovacikov-pripad-navrh-na-vyuzitie-paragrafu-363-destaci-na-odmietnutie-obzaloby>

³ § 55d zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre – v znení zákona č. 458/2003 Z. z. o zriadení špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry.

⁴ Ide o tzv. negatívny pokyn.

Oprávnenie generálneho prokurátora zrušiť právoplatné rozhodnutie je možné využiť len vtedy, ak nie je možné nápravu rozhodnutia zabezpečiť iným spôsobom v rámci dozorovej právomoci prokurátora alebo jemu nadriadeného prokurátora. V zmysle príkazu Generálneho prokurátora č. 4/2006 o postupe prokurátorov v trestnom konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch v znení neskorších doplnení sa za právoplatné rozhodnutie rozumie najmä uznesenie:

- podľa § 29 ods. 2 Trestného poriadku o výške náhrady a odmeny tlmočníka a prekladateľa,
- podľa § 50 ods. 4 Trestného poriadku o zaistení nároku poškodeného,
- podľa § 64 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku o žiadosti obvineného o navrátenie lehoty,
- podľa § 70 ods. 1 Trestného poriadku o uložení poriadkovej pokuty,
- podľa § 97 a § 98 Trestného poriadku o vrátení veci,
- podľa § 142 ods. 1 a § 147 ods. 1 Trestného poriadku o znaleckej činnosti,
- podľa § 156 Trestného poriadku o prehliadke a pitve mŕtvoly a o jej exhumácii,
- podľa § 214 ods. 1 Trestného poriadku o postúpení veci,
- podľa § 215 ods. 1, ods. 2 a ods. 3 Trestného poriadku o zastavení trestného stíhania, ak bolo vznesené obvinenie,
- podľa § 216 ods. 1 Trestného poriadku o podmiennečnom zastavení trestného stíhania,
- podľa § 217 ods. 1 alebo podľa § 219 ods. 1 Trestného poriadku o osvedčení sa obvineného alebo o tom, že sa v trestnom stíhaní pokračuje,
- podľa § 218 ods. 1 Trestného poriadku o podmiennečnom zastavení trestného stíhania spolupracujúceho obvineného,
- podľa § 220 ods. 1 Trestného poriadku o schválení zmiery,
- podľa § 227 ods. 2 Trestného poriadku o odovzdaní peňažnej sumy štátu na peňažnú pomoc poškodeným trestnými činmi poskytovanú podľa osobitného zákona.

Neskôr zmenou tohto interného predpisu **v roku 2012** sa medzi tieto rozhodnutia dostalo aj v zmysle písm. h) aj uznesenie:

- podľa § 206 Trestného poriadku o vznesení obvinenia.

Viacere z týchto uznesení sa považujú za meritórne, vydávané po skončení prípravného konania, pričom ide tiež aj o iné uznesenia, ktorými sa rozhoduje aj o otázkach iného charakteru. Keďže v zmysle príkazu ide o demonštratívny výpočet, je možné tento mimoriadny opravný prostriedok použiť aj pri iných uzneseniach, no len na základe pokynu generálneho prokurátora alebo ním určeného prokurátora. Použiť tento mimoriadny opravný prostriedok je možné len v prípade uznesení, čiže nie v prípade príkazov, či opatrení. Týmto spôsobom je možné zrušiť len rozhodnutie prokurátora, nie rozhodnutie sudcu pre prípravné konanie, ktorý v prípravnom konaní rozhoduje napr. uznesením o väzbe. Takéto rozhodnutie je možné napraviť len dovolaním. Rovnako týmto postupom nie je možné zrušiť rozhodnutie pre začatím

trestného stíhania v zmysle § 197 TP, nakoľko sa jedná o štádium trestného konania, ktoré nie je prípravným konaním. Z kontextu § 364 zároveň vyplýva, že použitie tohto inštitútu je viazané len na prípady, kedy je vedené trestné stíhanie voči určitej osobe.

Podmienka použitia § 363 je viazaná teda aj na to, aby sa využili všetky dostupné opravné prostriedky tak, pričom táto skutočnosť sa následne viaže aj na ďalšie posudzovanie, napr. pred Ústavným súdom. Už v minulosti napr. Ústavný súd rozhodol v rámci konania o sťažnosti fyzických osôb, že v prípade, že existuje nespokojnosť s postupom Generálnej prokuratúry v súvislosti s vybavením návrhu na zrušenie právoplatného rozhodnutia, má sťažovateľ právo podať v zmysle § 34 ods. 1 zákona o prokuratúre tzv. opakovaný podnet, pričom podávateľ podnetu môže podľa označeného ustanovenia zákona o prokuratúre žiadať o preskúmanie zákonnosti. Z tohto vyplýva, že vyčerpanie opravných prostriedkov je jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom (napr. I. ÚS 256/05). Vynechanie inštitútu opakovaného podnetu ako prostriedku nápravy uplatňovaného v rámci sústavy orgánov prokuratúry Slovenskej republiky nemožno nahrádzať podaním sťažnosti v konaní pred ústavným súdom, pretože takto by sa obmedzovala možnosť orgánov prokuratúry vo vlastnej kompetencii nielen preveriť skutočnosti, ktoré tvrdí sťažovateľ, ale aj prijať opatrenia podľa zákona o prokuratúre, ktoré by účinne napomohli odstráneniu procesných alebo faktických prekážok zákonného postupu orgánu činného v prípravnom konaní, resp. aj pred začatím trestného stíhania (I. ÚS 186/05, IV. ÚS 53/05, IV. ÚS 166/2010).¹

Uvedený právny názor Ústavného súdu však v súčasnosti stratil opodstatnenie, nakoľko novelou TP č. 104/2015 sa stratila táto možnosť zo zákona o prokuratúre vzhľadom ku skutočnosti, že podaním podnetu sa nemožno domáhať preskúmania zákonnosti rozhodnutia vydaného v trestnom konaní ani preskúmania zákonnosti postupu prokurátora v trestnom konaní, vrátane postupu spočívajúceho v preskúmaní postupu policajta v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania podľa Trestného poriadku. Výnimka sa vzťahuje len na dovolanie.

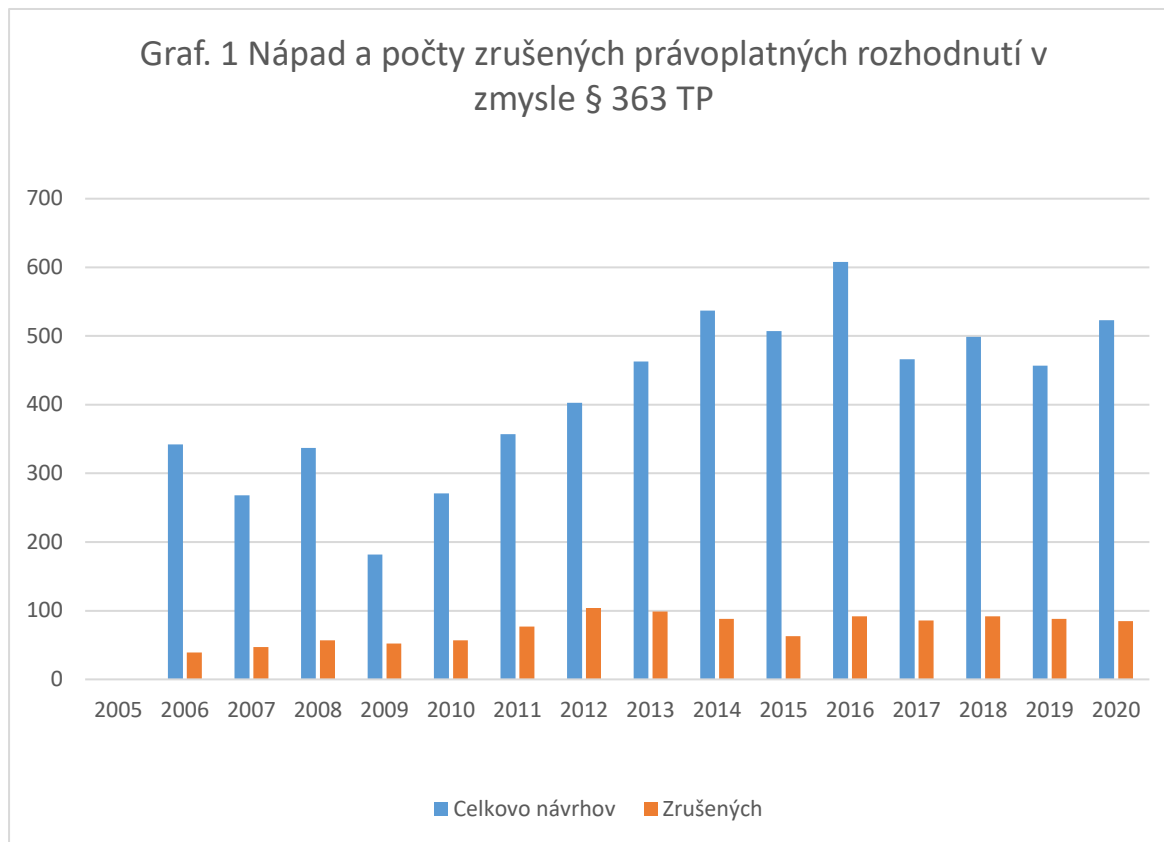
Súčasný stav a využívanie inštitútu § 363 v podmienkach SR

Využívanie inštitútu zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní je súčasťou každoročnej Správy generálneho prokurátora, ktorá sa venuje stavu zákonnosti aj v rámci prípravného konania. Za posudzované obdobie sme zvolili obdobie od rekodifikácie trestných kódexov, pričom sme sa zamerali nielen na počty podaných návrhov, ale zároveň aj na počty vybavených návrhov zrušením uznesenia, resp. percentuálne zastúpenie pre porovnanie v jednotlivých rokoch. Pri zrušení právoplatných rozhodnutí bola prevažná väčšina podávaných návrhov zo strany obvinených a takmer všetky sa týkali uznesení prokurátora vzhľadom ku skutočnosti, že prevažnú väčšinu meritórnych rozhodnutí vydáva v prípravnom konaní prokurátor.

V zmysle jednotlivých správ o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky a od roku 2013 v zmysle Správy generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike je

¹ Uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. IV ÚS 244/2010.

teda možné uviesť nasledovné štatistické ukazovatele vo vzťahu k zrušeniu právoplatných rozhodnutí od roku 2005 – 2020. Rok 2021 je uvedený samostatne.

Z hľadiska samotného nápadu bolo teda možné pozorovať približne 10 – 20 % stúpanie nápadu podávaných návrhov na zrušenie, pričom percentuálne je možné konštatovať, že k zrušeniu rozhodnutí dochádzalo priemerne v 18 percentách prípadoch každoročne, čo nepredstavuje mimoriadne vážny spôsob „nadužívania“ tohto ustanovenia. Rok 2021, v ktorom bol § 363 mimoriadne pod drobnohľadom má dokonca len 14 % úspešnosť zrušených uznesení.

Najčastejšie dôvody pre ktoré dochádzalo k zrušeniu boli v správach identifikované nasledovne:

- nesprávne hodnotenie vykonaných dôkazov,
- chybná aplikácia zákonných ustanovení,
- nesprávne právne posúdenie skutku,
- neúplnosť skutkových zistení,
- chybná interpretácia zákonných ustanovení.

Od roku 2018 sú identifikované časté prípady zneužívania tohto inštitútu zo strany obvinených a obhajcov za účelom realizácie rôznych obštrukcií v prípravnom konaní, čo následne spôsobuje aj prieťahy v trestnom konaní. Uvedená skutočnosť súvisela aj s tým, že častým uznesením, ktoré bolo napádané už od roku 2013 bolo aj uznesenie o vznesení obvinenia.

V roku 2020 boli zrušené aj druhostupňové uznesenia prokurátorov, ktorí zamietali sťažnosti obvinených, pričom súčasne bolo uložené o sťažnosti opätovne rozhodnúť v súlade so zákonom a odstrániť nedostatky identifikované pri zrušení zo strany generálneho prokurátora. Medzi tieto častokrát patrilo nedostatočné odôvodnenie, či celková arbitrárnosť rozhodnutia.

2021	Počet návrhov	Počet návrhov ÚŠP
	63	130
Z toho smerujúcich proti uzneseniu o vznesení obvinenia	542	104
Z toho zrušených	89	12
Z toho vznesenie obvinenia	62	7

Tabuľka 1 – Stav využívania § 363 v roku 2021

Dôvod, pre ktorý sme sa rozhodli samostatne uviesť rok 2021 je predovšetkým ten, že od tohto roku sa mimoriadne začal posudzovať § 363 a spôsoby jeho „nadužívania“ zo strany generálneho prokurátora. Zo základných čísiel, ktoré nám uvádza uvedená tabuľka je zrejmé, že samotný nápad je vyšší v porovnaní s rokom 2020 (523 návrhov za rok 2020), pričom najväčšie množstvo návrhov smerovalo proti uzneseniu o vznesení obvinenia. V porovnaní so spôsobom vybavenia týchto vecí zrušením príslušného uznesenia však môžeme vnímať, že podiel predstavuje len necelých 14 %, čo je práve na nižšej hranici v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi. Vzhľadom k tomu, že viaceré medializované prípady sa týkali uznesení, ktoré vecne patria do pôsobnosti Úradu špeciálnej prokuratúry druhá časť tabuľky je venovaná týmto skutočnostiam, pričom ani tu nemôžeme vnímať „nadužívanie“ tohto ustanovenia.

Tu je potrebné podotknúť aj to, že zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia neznamena ukončenie trestného stíhania, ako to v niektorých dokumentoch bolo prezentované pre Európsku komisiu,¹ kde sa napr. uvádza tiež, že generálny prokurátor má právo zrušiť akékoľvek rozhodnutie podriadených prokurátorov alebo polície v prípravnom konaní (čo nie je pravda). V správe sú používané výrazy *annul*, *close the case* a *pod.*, ktoré môžu evokovať dojem, že trestné stíhanie v danej veci je ukončené, pričom sa komisii podsunula informácia, že ustanovenie § 363 bolo použité v prípadoch viacerých vysokopostavených osôb.

Spôsob, akým bola správa predstavená v tlačovej správe zo strany Ministerstva spravodlivosti² teda uvádza len niektoré skutočnosti a niektoré zas zamlčiava. Napr. aj tú, že sa vládam členských štátov odporúča, že pokiaľ ide o otázky postavenia prokuratúry, je potrebné sa viesť princípmi trestného súdnictva, medzi ktoré je možné zaradiť aj to, že vo všetkých systémoch trestného súdnictva, prokuratúra rozhoduje,

¹ Commission staff working document, 2022 Rule of Law Report. Country Chapter on the rule of law situation in Slovakia [online]. [cit. 23. 7. 2022]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/56_1_194041_coun_chap_slovakia_en.pdf

² Správa EK o stave právneho štátu: pre efektívnejšie vyšetrovanie korupčných káuz odporúča obmedziť právomoci generálneho prokurátora [online]. [cit. 23. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.justice.gov.sk/tlacovespravy/tlacova-sprava-3730/>

či sa má začať trestné stíhanie alebo pokračovať v trestnom stíhaní a rovnako trestné stíhanie riadi, vedie, prípadne dozerá.¹

Rovnako aj vzhľadom na charakter medializovaných vecí je možné konštatovať, že Správa generálneho prokurátora o stave zákonnosti za rok 2021 obsahuje mnoho podrobností, ktoré predchádzajúce správy neobsahovali a ktorá uvádza aj dôvody, pre ktoré sa generálny prokurátor rozhodol postupovať zrušením.² Ale len vznesenia obvinenia, nie samotného trestného stíhania.

Porovnateľná právna úprava v Českej republike?

Právna úprava v Českej republike vo vzťahu k inštitútom mimoriadnych opravných prostriedkov bola do roku 1993 spoločná. Po rozdelení išli naše právne úpravy rozdielnym smerom, no zachovalo sa právo na obhajobu v kontexte práva na podanie opravných prostriedkov v rámci rozdelenia na riadne a mimoriadne. Medzi mimoriadne opravné prostriedky patrili do roku 2001 len sťažnosť pre porušenie zákona a obnova konania, ale novelou zákona č. 265/2001 Sb. bolo pridané aj dovolanie. Do tejto novely platilo, že sa žiadna z procesných strán nemohla domáhať ďalšej nápravy, s výnimkou podania návrhu na obnovu konania, podanie ktorého bolo viazané na splnenie presných podmienok.³ Oprávnenie domáhať sa preskúmania rozhodnutia bolo len v kompetencii ministra spravodlivosti v zmysle inštitútu sťažností pre porušenie zákona. Obvinený mohol podať iba neformálny podnet, aby sa minister spravodlivosti obrátil na Najvyšší súd, aby podal sťažnosť pre porušenie zákona. Dovolanie teda ako mimoriadny opravný prostriedok rozšírilo oprávnenia obvineného vo vzťahu k právu na obhajobu.

Ďalšia významná zmena, ktorú však novela priniesla bolo aj ustanovenie § 174a, v zmysle ktorého má Najvyšší štátny zástupca⁴ právo rušiť nezákonné uznesenia nižších štátnych zástupcov, pričom pôvodné znenie § 174a sa týkalo len uznesenia o zastavení trestného stíhania alebo uznesenia o postúpení vecí, ktoré štátny zástupca musel obligatórne a bezodkladne (pôvodne to bolo do piatich dní) doručiť Najvyššiemu štátnemu zastupiteľstvu. Uvedené ustanovenie nebolo z hľadiska systematiky zaradené medzi mimoriadne opravné prostriedky,⁵ ale svojím charakterom (rozhodovanie o opravných prostriedkoch po nadobudnutí právoplatnosti) ho medzi opravné prostriedky mimoriadneho charakteru, ktoré je

¹ KOSOVA, Marcela. 2022. Paragraf 363, Európska komisia a popkultúrny fenomén [online]. [cit. 28. 7. 2022]. Dostupné na internete: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a1114-paragraf-363-europska-komisia-a-popkulturny-fenomen>

² Správa generálneho prokurátora o stave zákonnosti za rok 2021 [online]. Bližšie pozri tiež <https://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti-12b7.html>

³ § 278 zákona č. 141/1961 Sb. Obnova řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem nebo trestním příkazem, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině nebo o přiznaném nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, anebo vzhledem k nimž by původně uložený trest byl ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu nebo k poměrům pachatele nebo uložený druh trestu by byl ve zřejmém rozporu s účelem trestu.

⁴ Funkcia porovnateľná s generálnym prokurátorom v podmienkach ČR.

⁵ Jeho zaradenie je v rámci dozorových oprávnení štátneho zástupcu.

možné uplatniť aj v rámci prípravného konania, zaradilo. Ide o tzv. mimoriadne kasačné oprávnenie najvyššieho štátneho zástupcu rušiť vybrané rozhodnutia nižších štátnych zastupiteľstiev. Neskoršou novelou trestného poriadku ČR sa uvedené oprávnenie rozšírilo aj na uznesenie o nestíhaní podozrivého v zmysle § 159d (v podmienkach SR ide o obdobný inštitút ako sú ustanovenia týkajúce sa spolupracujúceho obvineného, ale vzťahom na rôzne charaktery trestného konania v SR a ČR sa inštitút nazýva inak).

Pre porovnanie ide však o odlišný inštitút, ako v podmienkach SR, nakoľko majú viaceré odlišné črty:

- Oprávnená osoba:
 - o V ČR ide len o najvyššieho štátneho zástupcu, ktorý môže takto konať samostatne a bez podnetu.
 - o V SR môže generálny prokurátor konať samostatne (§ 363 ods. 2 TP), alebo aj na podnet oprávnenej osoby (§ 363 ods. 1 TP).

Z tohto pohľadu je právna úprava v ČR založená len na tom, ako sa rozhodne najvyššie štátne zastupiteľstvo, pričom nedáva možnosť ostatným oprávneným osobám, ktorých sa uznesenie môže týkať, aby svojím podnetom zasiahli do možného nezákonného rozhodnutia.

- Lehoty:
 - o V ČR je lehota na zrušenie do troch mesiacov (pôvodná dvojmesačná lehota bola v roku 2004 predĺžená o ďalší mesiac pravdepodobne z dôvodu riadneho preskúmania, nakoľko si najvyšší štátny zástupca musí počkať na spisy, dokumenty a materiály, ktoré sa skutku týkajú, pričom ich doručenie môže určitý čas trvať.
 - o V SR je lehota rôzna, nakoľko aj okruh oprávnených subjektov je rozšírený, čiže lehota je rozdielna. Oprávnená osoba, má právo podať návrh na uplatnenie postupu podľa § 363 do troch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, pričom generálny prokurátor rozhoduje do šiestich mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia. v závislosti od toho, kto opravný prostriedok podáva.
- Rozhodnutia, pri ktorých je možné použiť tento mimoriadny opravný prostriedok.
 - o V ČR Trestný poriadok vyslovene v zákone uvádza, pri ktorých uzneseniach je možné tento opravný prostriedok použiť, pričom sa jedná len o uznesenie o nestíhaní podozrivého podľa § 159d, uznesení o zastavení trestného stíhania a uznesenia o postúpení veci, ktoré sa považujú za meritórne rozhodnutia po skončení prípravného konania. V prípade, že sa rozhodnutie týmto spôsobom nezruší, zákon pripúšťa aj možnosť použiť na zákonom stanovených podmienok aj sťažnosť pre porušenie zákona, prípadne aj obnovu konania. Dovolanie nie je prípustné, nakoľko to sa týka len rozhodnutia súdov, ak súd rozhodol v druhom stupni.
 - o V SR nie je v Trestnom poriadku uvedené, voči ktorým rozhodnutiam je možné tento opravný prostriedok podať a ako už bolo uvedené vyššie, tieto rozhodnutia demonštratívne uvádza len príkaz generálneho prokurátora o postupe v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

Záver

Po uvedení viacerých historických, ako aj súčasných aspektov zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní, považujeme súčasnú právnu úpravu za dostatočnú prezentáciu spôsobu, akým sa môže obvinený, prípadne aj ďalšie osoby, ktorým to zákon priznáva, aby sa domáhali možného zrušenia právoplatného rozhodnutia ešte počas prípravného konania, čím sa práve umožní, aby trestné veci, v ktorých ešte súd nerozhodol, ale zjavne vykazujú známky nezákonnosti, boli zákonným spôsobom zhodnotené zo strany príslušného subjektu. Právna úprava vytvorená v roku 2005 nahradila predchádzajúcu sťažnosť pre porušenie zákona, ktorá v podmienkach Českej republiky stále existuje, hoci už v upravenom znení. Vzhľadom k niektorým skutočnostiam, ktoré vyplývali z hodnotiacich správ o stave právneho štátu v podmienkach SR a ktoré argumentovali aj tým, že žiadny členský štát EÚ nemá porovnateľný inštitút, sme išli cestou stručného porovnania právnej úpravy v ČR, ktorá bola nášmu právnemu systému najbližšia a do určitého času aj spoločná, pričom je zrejmé, že aj tu existuje obdobný právny nástroj. Ide však v niektorých súvislostiach o nie celkom možné porovnanie, nakoľko koncepcie trestných poriadkov SR a ČR (prípadne aj ďalších krajín EU) sú rozdielne, kde v SR ide stále o zachovanie koncepcie pomerne silného prípravného konania, aby sa na súd nedostávali veci, ktoré vykazujú známky zjavnej nezákonnosti.

Zároveň je však potrebné poukázať na to, že súčasné možnosti vo vzťahu k preskúmaniu rozhodnutia prokurátora (aj napr. zamietnutú sťažnosť, ktorá by bola arbitrárna, prípadne nedostatočne odôvodnená¹) nie je možné preskúmať iným spôsobom. Už v minulosti napr. Ústavný súd konštatoval, že nevyužitie opakovaného podmetu v zmysle zákona o prokuratúre znemožňuje rozhodnúť v rámci konania pred Ústavným súdom, nakoľko toto je základná podmienka. Uvedený opakovaný podnet bol novelou zákona č. 401/2015 Z. z. vylúčený pre použitie v trestnom konaní, pričom však súčasťou tejto novely malo byť nahradenie dovolania sťažnosťou pre porušenie zákona, čím by sme sa znovu vrátili do obdobia pred rekodifikáciou. Dôvody pre ktoré sa navrhovala táto zmena bolo, že inštitút dovolania je pomerne benevolentný vo vzťahu k oprávneným osobám a zmena mala smerovať k tomu, aby dovolanie podával len generálny prokurátor alebo minister spravodlivosti na základe podnetu. Uvedená právna úprava však neprešla, ale zmeny v oblasti opakovaného podnetu áno, čím sa znemožnilo oprávnenej osobe využiť tento inštitút, čiže poslednou možnosťou, ktorú obvinený má v rámci prípravného konania, je práve zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní.

Do legislatívneho procesu po viacerých udalostiach v súvislosti s využitím oprávnenia Generálneho prokurátora v SR boli zaradené viaceré návrhy (dva poslanceké návrhy² a jeden vládny) na zmeny tohto ustanovenia, pričom je zrejmé, že tieto návrhy boli skôr reakciou na tieto udalosti, ako adekvátnym riešením. Považujeme za potrebné zdôrazniť to, že posledné obdobie v SR je poznačené prijímaním zákonov bez toho, aby sa viedla odborná diskusia a prijímanie zmien trestných kódexov bez príslušného výskumu, či poznatkov aplikačnej praxe spôsobuje

¹ V tejto súvislosti vychádzame napr. aj z osobnej skúsenosti, kedy sme videli zamietnutie sťažnosti prokurátorom vo vzťahu k zastaveniu trestného stíhania s dôvodmi prerušenia.

² Návrhy zákonov predložené Národnej rade SR [online]. [cit. 29. 8. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/default.aspx?sid=zakony%2fprehlad%2fpredlozene>

výrazné nedostatky pri využívaní inštitútov trestného práva. V tomto smere išlo o dva poslancecké návrhy predložené NRSR v auguste roku 2022, pri ktorých bolo od začiatku zrejmé, vzhľadom na charakter legislatívneho procesu v SR, že odborná diskusia nemôže prebehnúť v príslušnom rozsahu. V súčasnosti¹ ani jeden z poslanceckých návrhov cez legislatívny proces neprešiel, pričom sa môžeme len domnievať, že jedným z dôvodov by mohla byť aj nestabilná politická situácia v rámci súčasnej, už menšinovej vlády. Z tohto dôvodu nebolo potrebné uvedené návrhy podrobnejšie riešiť.

Vládny návrh zákona² predstavuje výrazný zásah do koncepcie prípravného konania a po jeho preštudovaní, ako aj názorov z odbornej verejnosti je zrejmé, že buď uvedený návrh bude ako celok stiahnutý, alebo bude pripomienkové konanie takého charakteru, že v súčasnosti nie je možné ani len predpokladať aké bude výsledné znenie ustanovenia § 363. Navrhované znenie výrazným spôsobom obmedzuje možnosti oprávnených osôb na použitie inštitútu vzhľadom k lehotám, ktoré sú v ňom uvádzané (10 dní namiesto súčasných 3 mesiacov na podanie návrhu) a návrat pôvodným 2 mesiacom na rozhodnutie, ktoré boli vzhľadom na predchádzajúce identifikované aplikačné problémy o mesiac posunuté. Zároveň sa zavádza nemožnosť podať návrh po skončení prípravného konania, čo je znovu výsledok niektorých súčasných problémov v niektorých známych kauzách. Zo znenia návrhu máme teda pocit, že sa ním majú riešiť niektoré konkrétne skutočnosti a konkrétne záujmy a nie charakter inštitútu ako celku v podmienkach trestného konania v SR.

Vo vzťahu k viacerým skutočnostiam, ktoré sa vzťahujú na možné využitie tohto opravného prostriedku máme za to, že súčasné znenie právnej úpravy je plne postačujúce na využívanie novej revízie zo strany oprávnených subjektov a riadnym spôsobom dokáže garantovať právo na spravodlivý proces.

Zoznam bibliografických odkazov

- BABIAKOVÁ, Kristína a Zuzana ZUMMEROVÁ. Analýza k ustanoveniu § 363 a nasl. Trestného poriadku [online]. [cit. 17. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://zastavmekorupciu.sk/wp-content/uploads/2021/09/zastavmekorupciu.sk-co-hovoria-odbornici-363-analyza-k-ustanoveniu--363-a-nasl.-trestneho-poriadku.pdf>
- ČENTÉŠ, Jozef; POVAŽAN, Michal a Ján ŠANTA. *Dejiny prokuratúry na Slovensku*. Bratislava: ATTICUM, 2014. 255 s. ISBN978-80-971381-5-8.
- KOSOVA, Marcela. 2022. Paragraf 363, Európska komisia a popkultúrny fenomén [online]. [cit. 28. 7. 2022]. Dostupné na internete: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a1114-paragraf-363-europska-komisia-a-popkulturny-fenomen>
- MARKOVÁ, Veronika. 2018. Zmeny v koncepcii trestných kódexov od roku 1918 až po súčasnosť. In: *Notitia Iudiciales Academie Collegii Aedilium in Bratislava*. 2018, roč. IV, č. 2, 28–55. ISSN 2453-6954.

¹ November 2022.

² Návrh novely Trestného poriadku predložený do medzirezortného pripomienkového konania [online]. [cit. 23. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/513>

- ŠIMOVČEK, Ivan; JALČ, Adrián a Eva SZABOVÁ. *Revízia rozhodnutí v trestnom konaní*. Praha: Leges, 2015. 256 s. ISBN978-80-7502-103-8.
- Dôvodová správa k zákonu č. 87/1950 Zb. [cit. 17. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=72478>
- Dôvodová správa k zákonu č. 64/1956 [cit. 17. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=72481>
- Dôvodová správa k návrhu zákona č. 56/1965 Zb. [cit. 17. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=55754>
- Dôvodová správa k návrhu zákona č. 148/1965 Zb. [cit. 17. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/dl/Browser/Document?documentId=72804>
- Správa o činnosti prokuratúry SR za rok 2012 [cit. 23. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti/sprava-o-cinnosti-prokuratury-slovenskej-republiky-za-rok-2012-3639.html>
- Správa generálneho prokurátora o stave zákonnosti za rok 2021 [online]. Bližšie pozri tiež <https://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti-12b7.html>
- Správa EK o stave právneho štátu: pre efektívnejšie vyšetrowanie korupčných káuz odporúča obmedziť právomoci generálneho prokurátora [online]. [cit. 23. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://www.justice.gov.sk/tlacovespravy/tlacova-sprava-3730/>
- Sudca odmietol obžalobu Kováčika. Dôvodom majú byť procesné pochybenia [online]. [cit. 23. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://hnonline.sk/slovensko/12831857-sudca-odmietol-obzalobu-kovacika-dovodom-maju-byt-procesne-pochybenia>
- Prečo Najvyšší súd zvrátil Kováčikov prípad? Návrh na využitie paragrafu 363 nestačí na odmietnutie obžaloby [online]. [cit. 23. 7. 2022]. Dostupné na internete: <https://hnonline.sk/slovensko/20611946-preco-najvyssi-sud-zvratil-kovacikov-pripad-navrh-na-vyuzitie-paragrafu-363-destaci-na-odmietnutie-obzaloby>
- Commission staff working document, 2022 Rule of Law Report. Country Chapter on the rule of law situation in Slovakia [online]. [cit. 23. 7. 2022]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/56_1_194041_coun_chap_slovakia_en.pdf
- Uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. IV ÚS 244/2010
- Ústava SR č. 460/1992 Zb.
- Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v rôznych časových verziách
- Zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre – v znení zákona č. 458/2003 Z. z. o zriadení špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry.
- Zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v rôznych časových verziách.
- Zákon č. 141/1961 Sb. o Trestním řízení soudním – znenie platné a účinné na území Českej republiky.
- Zákon č. 65/1952 Zb.
- Zákon č. 87/1950 Zb.

doc. JUDr. Veronika Marková, PhD. (1983) is a graduate of the Academy of the Police Academy in Bratislava. In 2011, she completed her doctoral in the field of study „Protection of Persons and Property“. In 2022 she successfully completed the habilitation procedure in the study field "Security Sciences". She is the author and co-author of several textbooks in the field of substantive criminal law, as well as criminal procedural law, a commentary to the Criminal Law, and also many other scientific and professional articles in domestic and foreign journals. She has also been involved in research projects focusing on the application of the principle of presumption of innocence, the seizure of proceeds of crime and the principle of proportionality in police officers' official interventions.